

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

DIN ISTORIA SOCIETĂȚII ORTODOXE
NAȚIONALE A FEMEILOR ROMÂNE

BUCUREȘTI
2016

CUPRINS

Studiu introductiv

1. Fondul Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române ...	IV
2. Din istoria Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române	VI
2.1. Înființare, organizare, membrii.	VI
2.2. Evoluția istorică a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, imagine reconstituită din documentele fondului SONFR (rapoarte, dări de seamă, hotărâri ale Consiliului Central prezentate la adunările generale, congresele și ședințele SONFR din perioada 1910–1948)	XIX
2.3. Activitatea educativă și parohială.	XXX

Abrevieri	XL
-----------------	----

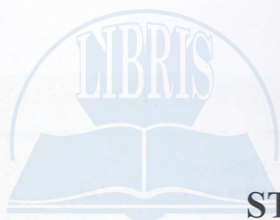
Lista documentelor	XLI
--------------------------	-----

Documente	1
-----------------	---

Indice antroponimic	378
---------------------------	-----

Indice toponimic	395
------------------------	-----

Anexe	401
-------------	-----

STUDIU INTRODUCATIV

1. Fondul Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române

Fondul Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (SONFR) în cantitate de 1664 unități arhivistice, păstrează documente sub formă de foi volante, dosare constituite și registre, din perioada anilor 1910–1948, scrise în limbile română (majoritatea), franceză, engleză și germană. Amploarea și diversitatea tematică a documentelor fondului SONFR sunt demonstrate și de organizarea materialului documentar în trei părți:

A. Comitetul Central – documentele privind activitatea din Capitală și din provincie a acestei societăți, grupate tematic și cronologic în următoarele subcapitole: congrese, adunări generale și activitatea de coordonare a SONFR; Biserica Neamului de la Mărășești; institutele, școlile și grădinile de copii ale societății (Institutul de Domnișoare din București, Externatul Secundar și Comercial de Fete din București, Școala Regina Elisabeta Țesătoarea, Liceul de fete de la Odesa, școli primare, grădini de copii), comitetele parohiale din provincie și din București; aproape jumătate din cele 1254 dosare ale acestei părți aparțin filialelor din diverse orașe ale țării, ordonate alfabetic.

B. Contencios: materiale privind vânzări și cumpărări de imobile și terenuri, donații.

C. Contabilitate: cuprinde dări de seamă financiare, bugete, bilanțuri, registre și jurnarele de casă, ștate de salarii.

Arhivele Naționale ale României păstrează și alte documente care pot completa istoria SONFR, de exemplu cele din fondul Familiar Cantacuzino referitoare la Alexandrina Cantacuzino, fondul Meissner, fondul Aida Vrioni ș.a.

Având în vedere că analizăm perioada anilor 1910–1948, multe documente sunt manuscrise, de exemplu toate registrele care conțin procese verbale consemnate la ședințele SONFR, deci au fost dificultăți în transcrierea lor corectă, actualizată. Unele au fost publicate în ziare, iar majoritatea statutelor asociațiilor și organizațiilor feminine au apărut în broșuri, în tiraje confidentiale și care astăzi sunt greu accesibile datorită rarității, deci editarea lor reprezintă o necesitate.

Fondul SONFR conține numeroase, variate și importante documente emise de această societate, atât în București, cât și în alte numeroase localități din România, unde se constituiseră filiale. Astfel, fondul păstrează: dări de seamă și rapoarte privind activitatea desfășurată de SONFR, discursuri, scrisori, telegrame, adrese, testamente, poze, articole, apeluri, registre cu procesele verbale ale ședințelor Comitetului Central, ale adunărilor și ale congreselor SONFR și documentație

tehnică pentru ridicarea Mausoleului Eroilor Neamului de la Mărășești. Se adaugă la acestea, invitațiile și ilustratele ce reflectă intensă activitate desfășurată îndeosebi de președinta SONFR, Alexandrina Gr. Cantacuzino, și de alte membre, la diferite evenimente naționale sau internaționale, adunări ale unor organizații feministe, ale Societății Națiunilor. Corespondența Alexandrinei Cantacuzino cu membrii SONFR, cu diferite personalități din țară și străinătate, ocupă și ea un loc special în acest fond arhivistic. Astfel, sunt scrisorile care provin de la membrii Casei Regale a României, sau de la Spiru Haret, Iuliu Maniu, Miron Cristea, I. G. Duca, N. Iorga, generalul Ion Antonescu, și altele de la diverse societăți culturale și instituții internaționale, de la colaboratori.

Documentele prezentate au fost redactate după originalele păstrate în depozitele Arhivelor Naționale ale României. Textele au fost transcrise, în general, integral, iar în cazul în care s-a produs selecția unor fragmente, ea se datorează neînțelegerii, nedescifrării unor cuvinte sau inexistenței unor informații importante, punctele de suspensie marcând această situație. Uneori, prin utilizarea unor paranteze drepte, am formulat anumite termeni sau am introdus anumite litere pentru reconstituirea unor cuvinte scrise indescifrabil.

În ceea ce privește redactarea documentelor, în cazul manuscriselor am considerat că este reprezentativă redarea lor cât mai exactă, inclusiv cu păstrarea unor elemente ortografice specifice epocii: de exemplu folosirea literei *s* în loc de *z* (desvoltare, rășboi, isbutește, isvorăște, sbucium, presintă, desrobire, desiderat, sbate, transacționare ș.a.), terminația *uni* (donațiuni, asociațiuni, publicațiuni, educațiuni, condițiuni, delegațiuni, ocaziuni, excursiuni, repercuțiune, recepțiuni), pluralul unor substantive (școale, căminuri). Am păstrat nume de persoane, de orașe sau de funcții și instituții așa cum sunt redată de documente: Anastasia Philippescu (Anastasia Filipescu), Iasy, Iassy, Oradia, Ploești, Odessa, prezidentă, archirei. Pe de altă parte, am realizat și actualizarea unor termeni, de exemplu renunțarea la genitivul cu *e* (școalei, muncei, societăței), la litere mari pentru substantive comune: societatea, doamna, domnul, dumnavaastră, ministru, avocat, profesor, părinte, preot, mitropolit, biserică, bănci, biblioteci, delegații, maior, colonel, general, primar, români, englezi, ruși, americani ș.a., înlocuirea sau adăugare lui *i* (cari; trebue, proectul, închee, eşire, pue, voe), Pe de altă parte, pentru înțelegerea documentelor, nu s-au păstrat prescurtările, în special la numele proprii, cu anumite excepții precizate la abrevieri. Totodată, pentru a ilustra mai bine epoca, dar și activitățile SONFR, am scanat și am anexat unele documente, păstrând astfel formatul original.

Conținutul documentelor fondului SONFR este umanist, reflectă concret idealurile, realizările și eșecurile femeilor implicate. Există și documente care ilustrează probleme interne, neînțelegeri sau divergențe (de exemplu, cele provocate de Olga Sturza de la filiala Iași, de soții Perianu de la conducerea Institutului societății din București în anul 1934, cele dintre membrele conducerii SONFR din anii 1934-1935). Evident, conținutul documentelor evidențiază și evenimentele istorice, perioadele de calm politic, de prosperitate și de criză economică, de

schimbări politice – de exemplu, afirmarea puterii legionare și dictatura regelui Carol al II-lea, apoi trecerea la epoca dictaturii comuniste.

Documentele au fost organizate tematic și cronologic. Astfel capitolul I conține documente privind înființarea, modificările Statutului, poziția morală, culturală, economică și religioasă a SONFR, organizarea teritorială și regulamente, membrii și schimbările conducerii SONFR. La fel s-a procedat în capitolul al III-lea (activitatea educativă și parohială), care conține documente organizate tot tematic (regulamente, monografii) și cronologic. Documentele din capitolul al II-lea (evoluția istorică generală) sunt organizate strict cronologic.

2. Din istoria Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române

2.1. Înființarea, organizarea, membrii.

A. Înființarea Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (SONFR) a fost o asociație culturală, înființată în anul 1910 la București, din inițiativa unor reprezentante ale elitei feminine a epocii: Zoe Gr. Romniceanu, Alexandrina Gr. Cantacuzino, Maria I. Glogoveanu, Elena Odobescu. Membre fondatoare au fost considerate, de asemenea, și Sultana Miclescu, Irina Butculescu, Anastasia Gr. Filipescu (Philippescu), Esmeralda Manu, Elena Seulescu, Zoe Mandrea, Elisabeta (Zeta) Manu, Zoe Rosetti Bălănescu, Maria Timuș și Eleonora Stratilescu.¹ SONFR a desfășurat o activitate culturală și religioasă, educativă și socială mai bine de 38 ani.

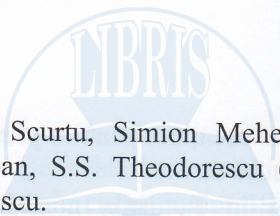
Despre momentul înființării asociației, se spune că era o zi de duminică, 21 mai 1910², în fața Catedralei Mitropolitane din București, o adunare de peste 300 de oameni, bărbați și femei, ieșiți de la slujbă, unde Alexandrina Cantacuzino anunța înființarea SONFR. După Alexandrina Cantacuzino, a vorbit Evghenie Humulescu, vicarul Mitropoliei București, care a dat binecuvântarea. Încă de la început, s-au afirmat ca susținători ai societății: mitropolitul primat Atanasie Mironescu (a participat și la primul congres al SONFR), Regele Carol I și Regina Elisabeta, Spiru Haret și mulți alții.³

Proiectul Statutelor a fost elaborat de Dimitrie C. Butculescu, în urma discuțiilor cu membrii cooptați: episcopul Teodosie Ploeșteanu, Dimitrie Onciul,

¹ ANR, fond SONFR A. Comitetul Central, dosar 4/1910–1918, f. 65–66.

² *Idem*, dosar 559, f. 49.

³ Elvira–Ecatarina Ivănescu, *Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (1910–1948, 1990–2001)*, Editura Universitaria Craiova, 2001, p. 9.

Ioan Scurtu, Simion Mehedintzi, D. Birqianu, Ștefan Negulescu, arhimandritul Scriban, S.S. Theodorescu (Amza). Cenzorii aleși au fost D. Z. Furnica, A. D. Florescu.

Pentru a funcționa în legalitate, SONFR a obținut statut de persoană juridică și morală, un proiect de lege cu acest conținut fiind votat de Senat și Camera Deputaților, promulgat de către regele Carol I la 2 decembrie 1910 și publicat în *Monitorul Oficial nr. 255* din 17 februarie 1911.

Regulamentele generale au fost adoptate încă din anul 1910 și au fost îmbunătățite pe parcursul activității, în funcție de evoluția economică și culturală a societății. De exemplu, la 5 iunie 1936, în cadrul adunării generale a SONFR, au fost votate mai multe articole modificate ale regulamentului.⁴

Scopul SONFR prezentat în *Statute*, era să dezvolte „cultura și educațiunea copiilor români, din punct de vedere religios și național, așa precum cere interesul patriotic”.⁵ În vederea realizării acestui obiectiv, Alexandrina Cantacuzino pleda pentru orientarea eforturilor asociației spre trei ținte:

„1) Întâi a ridica prestigiul Bisericii noastre și a-i reda locul de frunte de odinioară; în parte am reușit, deoarece Biserica Ortodoxă a fost chemată la înalta cinste de cârmuitoare a statului întregit, făurit de dânsa.

2) Al doilea punct din program a fost întărirea ideii naționale și pregătirea sufletelor în vederea realizării unirii de veacuri așteptată.

Dumnezeu ne-a ajutat ca să trăim ceasul sfințit de întregire a neamului și în măsura puterilor noastre să fi contribuit și noi la acest mare act.

3) A treia țintă a fost pregătirea culturală morală, socială și religioasă a noilor generații; în acest scop am înființat așezăminte, care sunt mărturia muncii fără preget a membrilor noștri și a idealului ce i-a călăuzit.”⁶

SONFR își propunea deci să dezvolte „cultura națională și patriotică în toate păturile sociale”⁷, nu doar să îndeplinească funcții caritabile. Scopul general era unul cultural și social, pentru care era nevoie de forța și unitatea femeilor. Acest obiectiv a fost promovat în mod constant de către SONFR, care a reprezentat un model de activism feminin, cu succese și insuccese.

O altă caracteristică fundamentală a SONFR a fost orientarea ei non-profit, societatea „nu realizează și nu poate realiza câștiguri, adică beneficii, aceasta fiind condițiunea de existență a noastră ca persoană juridică”⁸. Această caracteristică a SONFR era menținută chiar și în anii celui de-al Doilea Război Mondial, în 1941

⁴ ANR, fond SONFR, dosar 144/1936, f. 1–23.

⁵ *Monitorul Oficial*, 17 februarie 1911, p. 10652–10653.

⁶ ANR, fond SONFR, dosar 80/1930, f. 4

⁷ *Idem*, dosar 563, f. 64.

⁸ *Idem*, dosar 181/1938-1939, f. 147.

8.1927, decembrie 6. *Bal de copii organizat de către parohia Popa Chițu, de Sf. Nicolae, la Hotel Athenee Palace.*

Societatea Ortodoxă Națională a
Femeilor Române
Filiala Parohială Popa Chițu

MARȚI 6 DECEMBRIE 1927 (SF. NICOLAE) ORA 4-8¹/₂

MARE
BAL DE COPII

In folosul grădinelor de copii ale
Societății Ortodoxe din Capitală

In saloanele hotelului

ATHENEE PALACE

C. No. 7. — „Tipografia Românească” S-II Apostoli 48.

ANR, fond *Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române*, dosar 1239/1919, f. 17.

9. 1930. *Organizarea de către parohia Lucaci a unei colonii de vară pentru fete la stațiune balneară Carmen Sylva.*

SOCIETATEA ORTODOXĂ NAȚIONALĂ A FEMEILOR ROMÂNE

PAROHIA LUCACI

Organizează o colonie de vară pentru fete în stațiunea balneoclimaterică Carmen-Sylva, Techirghiol jud. Constanța.

Valoarea terapeutică a stațiunii este renumită pentru întremarea copiilor.

Societatea oferă locuință sănătoasă de zid, băi de soare pe plajă, băi de nămol reci, strictă supraveghere părintească, asistență medicală, hrană îngrijită cu supraalimentație cu cinci mese pe zi, la orele 6, 10, 12, 16 și 19.

Vor fi organizate 2 serii, fiecare de 29 zile, 1-29 iulie și de la 2-31 august.

Condițiile: Se primesc numai fetițe de la 8-14 ani.

Trebuie să prezinte certificate medicale, că nu suferă de nici o boală contagioasă. Costul este de 4.000 lei de copil pentru o serie.

Fiecare copil trebuie să aducă: două cearceafuri de pat, unul mic de baie, costumaș de baie, o perniță, câte două rânduri de lenjerie și rochițe, pălărie de soare, pardesiu, ciorapi, sandale și mâncare pentru drum.

Numele copiilor nu va fi scris pe tot ce le aparține.

Înscrierile și informațiunile se dau la sediu, str. Lucaci 32, București zilnic ora 4-5 până la 25 iunie, plata se face anticipat.

▼
ANR, fond *Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române*, dosar 81/1930, f. 97.

10. 1931. *Orarul examenelor de la sfârșitul anului ȘCOLAR 1930-1931.*

INSTITUTUL DE DOMNIȘOARE AL
SOCIETĂȚII ORTODOXE NAȚIONALE
A FEMEILOR ROMÂNE
Str. Principatele Unite 148

Orariul examenelor de sfârșit de an 1930-1931

Data și ziua	Clasa I-a	Clasa II-a	Clasa III-a	Clasa IV-a	Clasa V-a
5 Iun. Vineri	Română		Fizico-chimice	Franceza	Șt. Naturale
6 " Sâmbătă	Matematica		Geografia	Matematica	
7 " Duminică					
8 " Luni		Franceza		Latina	Româna
9 " Marți		Matematica			Latina
10 " Miercuri		Română	Româna		Istoria
11 " Joi			Științe Naturale	Româna	Germana
12 " Vineri			Latina	Istoria	Franceza
13 " Sâmbătă					
14 " Duminică					
15 " Luni			Matematica	Engleza	Fizico-Chimice
16 " Marți			Franceza	Geografia	Matematica
17 " Miercuri			Istoria	Fizico-chimice	Geografia
18 " Joi			Drept		Engleza
19 " Vineri					
20 " Sâmbătă					

ANR, fond *Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române*, dosar 378/1930-1931, f. 43.

**11.1933. Proiect de convenție între SONFR și Ministerul Instrucțiunii
Publice**

București, 28 august 1938

COPIE

Nr. 1358

Proiect de convențiune între
Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române și
Ministerul Instrucțiunii Publice
pentru școlile Societății unde Ministerul plătește
salariile Corpului Didactic

1.- Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, se obligă a pune la dispoziția Ministerului Instrucțiunii Publice, localul, materialul didactic și toată întreținerea, luminat, încălzit.

2.- Ministerul va plăti profesorii și îi va numi de comun acord cu Societatea Ortodoxă Naț.

3.- În școlile Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, Ministerul nu va putea numi profesori de altă confesiune decât cea ortodoxă.

4.- Directoarea actuală este confirmată, însă pe viitor în caz de schimbare, va fi aleasă și salariată de Societatea Ortodoxă.

5.- Orice corespondență în privința numirii personalului didactic, relativ la această convențiune, se va adresa direct școlii respective și Comitetului Central (în copie).

6.- Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, fiind persoană morală și juridică, funcționând după un Statut bine stabilit prin lege de 23 ani, nu cade în nici un caz în prevederile legii comitetelor școlare.

Președinta Societății Ortodoxe,
ss) Alexandrina Cantacuzino

Secretara,
p. ss) Elena Odobescu

▼
ANR, fond *Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române*, dosar
103/1933-1934, f. 56.

12. 1933. *Prezentarea școlii Carmen Sylva.*

DOAMNA PREȘEDINTA,

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române pe lângă străduința ce o depune pentru luminarea și îndrumarea micilor vlăstare, prin crearea atâtor așezăminte de cultură cu caracter național, se mai ocupă și cu asistență socială, în general.

O problemă căreia societatea i-a dat o deosebită atenție a fost problema coloniilor școlare, spre a putea înlesni copiilor o îngrijire medicală preventivă, fortificându-le fizicul și apărându-i astfel, de diferite boli și degenerare.

În acest scop s-au făcut toate eforturile posibile spre a se putea realiza și o colonie maritimă la Carmen-Sylva (Techirghiol), stațiune atât de bine cunoscută prin valoarea sa terapeutică.

Cura de raze ultra-violete, aerul marin, băile de nămol reci în lacul cu puteri tămăduitoare, sunt neîntrecute pentru întremarea copiilor.

Colonia funcționează în condițiuni admirabile în vilă proprie, unde elevele se bucură de o îngrijire absolut părintească și de o supraveghere medicală continuă, hrană abundentă și igienică și într-o reconfortantă atmosferă de viață familiară.

Din nenorocire însă, criza pe zi ce merge se resimte tot mai mult. Intelectuali distinși și până la umilul funcționar, sunt tot mai greu apăsați de nevoi, mulți din ei cu lefurile neplătite pe luni de zile în urmă.

Acești îndurerați părinți, care abia își mai pot procura pâinea pe datorie, privesc cu groază la ruina fizică a copilașilor lor, din zi în zi tot mai debilitați.

Societatea Ortodoxă, consideră ca o datorie creștinească de a veni cât mai mult în ajutorul acestor copilași plâpânzi, pândiți de cele mai grozave boli și infirmități; face un călduros apel către toate comitetele sale parohiale locale, precum și către toate filialele sale din provincie, de a trimite din fondul lor, câte un copil lipsit de mijloace și care are nevoie de întremare, în colonia societății de la Carmen-Sylva.

Se primesc fete numai între 6-16 ani. Costul întreținerii este de 2.400 lei lunar, plus drumul.

Prima serie va fi de la 22 iunie-22 iulie, iar a doua de la 23 iulie-22 august.

Înscrierile se fac la președinta filialei "Lucaci" doamna Zefira col. Voiculescu, str. Lucaci Nr. 32, telefon 333/99, unde dau toate informațiile, orele 2-4 p.m.

Avem speranța că veți depune și de data aceasta, toate eforturile dv. de bunăvoință, spre a veni la timp în ajutorul celor ce au nevoie de ocrotirea